

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. gruodžio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Socialinė politika — Direktyva 2006/54/EB — Vienodas požiūris į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje — Diskriminacinis atleidimas iš darbo — 18 straipsnis — Realiai patirtos žalos atlyginimas ar kompensacija — Atgrasomasis pobūdis — 25 straipsnis — Sankcijos — Baudiniai nuostoliai“

Byloje C-407/14

dėl *Juzgado de lo Social nº 1 de Córdoba* (Kordobos darbo ginčų teismas Nr. 1, Ispanija) 2014 m. rugpjūčio 1 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. rugpjūčio 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

María Auxiliadora Arjona Camacho

prieš

Securitas Seguridad España SA

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai J. Malenovský, M. Safjan (pranešėjas), A. Prechal ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas P. Mengozzi,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Arjona Camacho, atstovaujamos *abogado* R. Alcaide Aranda,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos L. Banciella Rodríguez-Miñón ir A. Rubio González Alejandro,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos J. Kraehling, padedamos baristerio A. Bates,
- Europos Komisijos, atstovaujamos D. Roussanov ir E. Adsera Ribera,

susipažinęs su 2015 m. rugsėjo 3 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: ispanų.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, p. 23) 18 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant M. A. Arjona Camacho ir *Securitas Seguridad España SA* (toliau – *Securitas Seguridad España*) ginčą dėl to, kad M. A. Arjona Camacho būtų priteisti baudiniai nuostoliai, nes jos atleidimas iš darbo yra diskriminacija dėl lyties.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 76/207/EEB

- 3 1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyvos 76/207/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaugstinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu (OL L 39, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 187) 6 straipsnio pirminėje redakcijoje įtvirtinta:

„Valstybės narės savo nacionalinėse teisinėse sistemose numato priemones, sudarančias sąlygas visiems asmenims, manantiems, kad jų teisės buvo pažeistos dėl vienodo požiūrio principo pagal 3, 4 ir 5 straipsnius netaikymo, pateikti reikalavimus teismine tvarka, prieš tai pasinaudojus galimybe kreiptis į kitas kompetentingas institucijas.“

- 4 Direktyva 76/207 buvo iš dalies pakeista 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/73/EB (OL L 269, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 255). Pagal Direktyvos 2002/73 18 konstatuojamąją dalį:

„Teisingumo Teismas priėmė sprendimą, kad, siekiant veiksmingumo, vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principas reiškia, kad, pažeidus jį, kompensacija, skirta diskriminuojamam darbuotojui, turi atitikti padarytą žalą. Be to, buvo nurodyta, kad iš anksto nustatyta viršutinė riba gali trukdyti nustatyti veiksmingą kompensaciją, o nepriteisti palūkanų, kompensuojančių patirtą nuostolį, yra neleistina.“

- 5 Direktyvos 76/207 6 straipsnis buvo pakeistas Direktyva 2002/73 taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad laikantis šioje direktyvoje nustatytų įsipareigojimų visiems asmenims, manantiems, kad jie nukentėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, būtų prieinamos teismo ir (arba) administracinės procedūros, įskaitant, kai jos mano, kad tai būtina, taikinimo sistem[a] net pasibaigus tariamiems diskriminuojantiems santykiams.

2. Valstybės narės savo nacionalinėse teisinėse sistemose numato priemones, kurios būtinos, siekiant realiai ir veiksmingai kompensuoti ar atlyginti nuostolius ir žalą, kurią patyrė nukentėjęs asmuo dėl diskriminacijos, prieštaraujančios 3 straipsniui, tokiu būdu, kuris atgrasintų ir būtų proporcingas patirtai žalai; tokios kompensacijos ar atlyginimo negalima apriboti iš anksto nustatytus aukščiausias

ribą, išskyrus atvejus, kai darbdavys gali įrodyti, kad vienintelė žala, kurią patyrė pareiškėjas dėl diskriminacijos tokia prasme, kaip vartojama šioje direktyvoje, yra atsisakymas išnagrinėti jo prašymą priimti į darbą.

<...>“

- 6 Direktyva 2002/73 į Direktyvą 76/207 buvo įtrauktas 8d straipsnis; jis suformuluotas taip:

„Valstybės narės nustato sankcijų, taikytinų už nacionalinių nuostatų, priimtų pagal šią direktyvą, pažeidimus, taisykles ir imasi visų priemonių, būtinų jų taikymui užtikrinti.

Sankcijos, kurios gali apimti kompensacijos išmoką nukentėjusiajam, turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Valstybės narės informuoja Komisiją apie tokias nuostatas ne vėliau kaip iki 2005 m. spalio 5 d., ir nedelsdamos praneša jai apie vėlesnius tokių nuostatų pakeitimus.“

- 7 Direktyvos 2006/54 34 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad šia direktyva nuo 2009 m. rugpjūčio 15 d. panaikinama Direktyva 76/207.

Direktyva 2006/54

- 8 Pagal Direktyvos 2006/54 1, 33 ir 35 konstatuojamąsias dalis:

„(1) <...>Tarybos direktyva 76/207 <...> ir 1986 m. liepos 24 d. Tarybos direktyva 86/378/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo įgyvendinimo profesinėse socialinės apsaugos sistemose [(OL L 225, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 327)] buvo žymiai pakeistos. <...> Kadangi šias direktyvas reikia keisti dar kartą, reikėtų, kad jos būtų išdėstytos nauja redakcija siekiant aiškumo ir norint sujungti pagrindines šios srities nuostatas ir tam tikrus <...> Teisingumo Teismo <...> praktikos atvejus į vieną tekstą.

<...>

(33) Teisingumo Teismas aiškiai nustatė, kad, siekiant veiksmingumo, vienodo požiūrio principas reiškia, jog kompensacija už jo pažeidimą turi atitikti patirtą žalą. Todėl nėra tikslinga iš anksto nustatyti tokios kompensacijos dydžio aukščiausios ribos, išskyrus, kai darbdavys gali įrodyti, kad vienintelė pareiškėjo dėl diskriminacijos, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, patiriama žala yra atsisakymas nagrinėti jo prašymą priimti į darbą.

<...>

(35) Valstybės narės turėtų numatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas, taikomas už įsipareigojimų pagal šią direktyvą pažeidimus.“

- 9 Šios direktyvos 1 straipsnyje numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad būtų įgyvendinamas moterų ir vyrų lygių galimybių bei vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas užimtumo ir profesinės veiklos srityje.

Šiuo tikslu į ją yra įtraukiamos nuostatos, skirtos vienodo požiūrio principui įgyvendinti šiose srityse:

<...>

b) darbo sąlygų, įskaitant užmokestį;

<...>

Joje taip pat įtraukiamos nuostatos, skirtos užtikrinti, kad toks įgyvendinimas būtų veiksmingesnis nustačius tinkamas procedūras.“

- 10 Minėtos direktyvos 14 straipsnio „Draudimas diskriminuoti“ 1 dalies c punkte numatyta:

„Nei viešajame, nei privačiame sektoriuose, įskaitant viešąsias įstaigas, negali būti nei tiesioginės, nei netiesioginės diskriminacijos dėl lyties šiais aspektais:

<...>

c) užimtumo ir darbo sąlygų, įskaitant atleidimus iš darbo, taip pat užmokesčio, kaip numatyta šioje direktyvoje [SESV 157 straipsnyje].“

- 11 Tos pačios direktyvos 18 straipsnyje „Kompensacija arba žalos atlyginimas“ nustatyta:

„Savo nacionalinėse teisės sistemose valstybės narės numato priemones, užtikrinančias realią ir veiksmingą kompensaciją arba nuostolių atlyginimą, taip kaip valstybės narės nustato atlyginti nuostolius ir žalą asmeniui, nukentėjusiam nuo diskriminacijos dėl lyties, šioms priemonėms turint atgrasantį poveikį ir <...> joms esant proporcingoms padarytai žalai. Negalima nustatyti tokios kompensacijos ar atlygio didžiausios viršutinės ribos, išskyrus atvejus, kai darbdavys gali įrodyti, kad vienintelė žala, kurią pareiškėjas patyrė dėl diskriminacijos, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, yra atsisakymas išnagrinėti jo prašymą priimti į darbą.“

- 12 Direktyvos 2006/54 25 straipsnis „Sankcijos“ išdėstytas taip:

„Valstybės narės nustato sankcijų, taikytinų už nacionalinių nuostatų, priimtų pagal šią direktyvą, pažeidimus, taisykles ir imasi visų priemonių, būtinų jų taikymui užtikrinti. Sankcijos, kurios gali apimti kompensacijos išmoką nukentėjusiajam, turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Valstybės narės informuoja Komisiją apie tokias nuostatas ne vėliau kaip iki 2005 m. spalio 5 d., ir nedelsdamos praneša jai apie vėlesnius tokių nuostatų pakeitimus.“

- 13 Šios direktyvos 27 straipsnio „Būtiniausi reikalavimai“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės gali priimti arba toliau taikyti nuostatas, kurios yra palankesnės vienodo požiūrio principui nei tos, kurios nustatytos šioje direktyvoje.“

Ispanijos teisė

- 14 2007 m. kovo 22 d. Organinio įstatymo Nr. 3/2007 dėl veiksmingo vienodo požiūrio į vyrus ir moteris taikymo (*Ley orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres*; BOE, Nr. 71, 2007 m. kovo 23 d., p. 12611) 10 straipsnyje „Diskriminacinio elgesio teisinės pasekmės“ nustatyta:

„Sutarčių sąlygos ir aktai, pagal kuriuos diskriminuojama dėl lyties ar dėl kurių atsiranda tokia diskriminacija, yra niekiniai ir nesukelia pasekmių. Dėl jų pagal kompensacijų ir žalos atlyginimo, kuris turi būti realus, veiksmingas ir proporcingas padarytai žalai, sistemą [juos priėmusiam ar atlikusiam asmeniui] kyla atsakomybė ir prireikus taikomos veiksmingos atgrasomąjį poveikį turinčios sankcijos, galinčios užkirsti kelią diskriminaciniam elgesiui.“

- 15 2011 m. spalio 10 d. Darbo ginčų teismų įstatymo Nr. 36/2011 (*Ley 36/2011, reguladora de la jurisdicción social*; BOE, Nr. 245, 2011 m. spalio 11 d., p. 106584) 183 straipsnio „Žalos atlyginimas“ 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Teismo sprendimu konstatavus pažeidimą, teismas privalo nurodyti, kokio dydžio žalos atlyginimas tam tikrais atvejais turi būti išmokėtas ieškovui dėl patirtos diskriminacijos ar kitų pažeistų pagrindinių teisių ir pilietinių laisvių; šis dydis nustatomas atsižvelgiant tiek į dėl pažeistos pagrindinės teisės atsiradusią neturtinę žalą, tiek į su tuo susijusią papildomą žalą.

2. Teismas nusprendžia dėl žalos dydžio; jis yra ypač atidus, kai įrodyti tikslių padarytos žalos dydį yra per daug sudėtinga ar brangu, siekdamas pakankamai atlyginti nukentėjusiajam, kiek įmanoma atkurti iki pažeidimo buvusią padėtį ir prisidėti prie tikslo užkirsti kelią žalai atsirasti.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 16 2012 m. liepos 1 d. M. A. Arjona Camacho buvo įdarbinta *Securitas Seguridad España, S.A.* apsaugos darbuotoja visą darbo dieną nepilnamečių pataisos namuose Kordoboje (Ispanija). Ji buvo atleista iš darbo 2014 m. balandžio 24 d.
- 17 Ginčydama savo atleidimą iš darbo 2014 m. gegužės 6 d. M. A. Arjona Camacho Kordobos derybų, arbitražo ir taikinimo centrui pateikė prašymą pradėti taikinimo su darbdaviu procedūrą. Tačiau taikinimo procedūra buvo nesėkminga.
- 18 2014 m. gegužės 26 d. M. A. Arjona pareiškė ieškinį *Juzgado de lo Social nº 1 de Córdoba* (Kordobos darbo ginčų teismas Nr. 1), kuriuo ginčijo savo atleidimą iš darbo ir prašė jį pripažinti negaliojančiu.
- 19 Šiuo atžvilgiu M. A. Arjona Camacho pirmiausia tvirtino, kad jos atleidimas iš darbo yra diskriminacija dėl lyties. Ji prašė priteisti 6 000 EUR žalos atlyginimą.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo manąs, kad M. A. Arjona Camacho buvo atleista iš darbo diskriminuojant dėl lyties ir kad sprendime, kurį jis priims gavęs Teisingumo Teismo atsakymą, bus išdėstyti šią išvadą pagrindžiantys įrodymai.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad priimsimame sprendime jis taip pat nurodys, kodėl mano, kad 3 000 EUR sumos atlyginimo pakanka visiškai atlyginti žalai, kurią M. A. Arjona Camacho patyrė, kai buvo atleista iš darbo dėl lyties.
- 22 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar atsižvelgiant į Direktyvos 2006/54 18 straipsnį, pagal kurį žalos atlyginimas ar kompensacija turi būti atgrasomojo pobūdžio, jis M. A. Arjona Camacho privalo priteisti nuostolius, kurie apimtų ne tik visišką jos patirtos žalos atlyginimą, bet ir baudinius nuostolius, kad tai būtų pamokomas pavyzdys ne tik jos buvusiam darbdaviui, bet ir kitiems darbdaviams.
- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad Ispanijos teisėje „baudinių nuostolių“ institutas neegzistuoja.
- 24 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Social nº 1 de Córdoba* (Kordobos darbo ginčų teismas Nr. 1) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos 2006/54 18 straipsnį, nustatantį, kad žalos atlyginimas nuo diskriminacijos dėl lyties nukentėjusiam asmeniui turi būti atgrasomojo pobūdžio (taip pat realus, veiksmingas ir proporcingas patirtai žalai), reikia aiškinti taip, kad juo leidžiama nacionaliniam teismui papildomai priteisti protingus baudinius nuostolius, t. y. priteisti papildomą sumą, viršijančią tą, kuri reikalinga siekiant

visiškai atlyginti nukentėjusiojo realiai patirtą žalą ir kuri būtų pamokomas pavyzdys ne tik žalą padariusiam asmeniui, bet ir kitiems asmenims, jeigu ta suma yra proporcinga, įskaitant atvejus, kai baudinių nuostolių institutas nėra nacionalinio teismo teisės tradicijų dalis?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 25 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2006/54 18 straipsnį reikia aiškinti taip, kad siekiant, jog nuo diskriminacijos dėl lyties nukentėjusiam asmeniui būtų veiksmingai atlyginta žala arba kompensuota tokiu būdu, kuris turėtų atgrasomąjį poveikį, šiam asmeniui, be patirtos žalos atlyginimo, turi būti priteisti baudiniai nuostoliai.
- 26 Remiantis minėtu 18 straipsniu, savo nacionalinėse teisės sistemose valstybės narės numato priemonės, užtikrinančias realią ir veiksmingą kompensaciją arba nuostolių atlyginimą, taip, kaip jos nustato atlyginti nuostolius ir žalą asmeniui, nukentėjusiam nuo diskriminacijos dėl lyties, kurios turėtų atgrasomąjį poveikį ir būtų proporcingos padarytai žalai; negalima nustatyti tokios kompensacijos ar atlygio didžiausios viršutinės ribos, išskyrus atvejus, kai kalbama apie atsisakymą išnagrinėti prašymą priimti į darbą.
- 27 Šia nuostata pakartojamas Direktyvos 76/207 6 straipsnio 2 dalies, iš dalies pakeistos Direktyva 2002/73, tekstas.
- 28 Kaip matyti iš Direktyvos 2002/73 18 konstatuojamosios dalies, ja buvo iš dalies pakeistas Direktyvos 76/207 6 straipsnis, kad būtų atsižvelgta į Teisingumo Teismo praktiką ir konkrečiai į Sprendimą *Marshall* (C-271/91, EU:C:1993:335) ir Sprendimą *Draehmpaehl* (C-180/95, EU:C:1997:208).
- 29 Šiuo klausimu primintina, kad, aiškindamas Direktyvos 76/207, kuri buvo panaikinta ir pakeista Direktyva 2006/54, 6 straipsnį, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad valstybės narės privalo nustatyti priemonės, sudarančias sąlygas visiems asmenims, manantiems, kad jie buvo diskriminuojami pažeidžiant minėtą direktyvą, ginti savo teises teisme. Tokia pareiga reiškia, kad tokios priemonės turi būti pakankamai veiksmingos Direktyvos 76/207 tikslui pasiekti ir kad atitinkami asmenys turi galėti veiksmingai jomis pasinaudoti nacionaliniuose teismuose (žr. Sprendimo *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, 22 punktą ir Sprendimo *Paquay*, C-460/06, EU:C:2007:601, 43 punktą).
- 30 Pagal Teisingumo Teismo praktiką minėtame 6 straipsnyje nenurodyta konkreti priemonė, kurios valstybės narės turi imtis diskriminacijos draudimo nesilaikymo atveju, bet valstybėms narėms paliekama laisvė pačioms pasirinkti skirtingus sprendimus, tinkamus Direktyvos 76/207 tikslui pasiekti, atsižvelgiant į skirtingas galimas situacijas (žr. Sprendimo *von Colson ir Kamann*, 14/83, EU:C:1984:153, 18 punktą; Sprendimo *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, 23 punktą ir Sprendimo *Paquay*, C-460/06, EU:C:2007:601, 44 punktą).
- 31 Vis dėlto priemonės, tinkamos tam, kad būtų atkurtos realios lygios galimybės, turi užtikrinti veiksmingą ir efektyvią teisminę gynybą ir turėti realų atgrasomąjį poveikį darbdaviui (žr. Sprendimo *von Colson ir Kamann*, 14/83, EU:C:1984:153, 23 ir 24 punktus; Sprendimo *Draehmpaehl*, C-180/95, EU:C:1997:208, 25 punktą ir Sprendimo *Paquay*, C-460/06, EU:C:2007:601, 45 punktą).
- 32 Šie reikalavimai reiškia, kad būtina atsižvelgti į kiekvieno atvejo, kai buvo pažeistas lygybės principas, aplinkybes. Pažymėtina, kad atleidimo iš darbo diskriminuojant atveju atkurti situaciją galima tik vėl integravus diskriminaciją patyrusį asmenį arba pasirinkus kitą alternatyvą – atlyginti jo patirtą pinigine žalą (Sprendimo *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, 25 punktą).

- 33 Galiausiai, remiantis Teisingumo Teismo praktika, jei siekiant įgyvendinti tikslą atkurti realias lygias galimybes numatyta pinigine kompensacija, ji turi būti adekvati, t. y. ja turi būti kompensuojama visa dėl diskriminacinio atleidimo iš darbo realiai patirta žala, atsižvelgiant į taikomas nacionalines taisykles (žr. Sprendimo *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, 26 punktą ir Sprendimo *Paquay*, C-460/06, EU:C:2007:601, 46 punktą).
- 34 Todėl tiek iš pirminės, tiek iš dalies pakeistos redakcijos Direktyvos 76/207 6 straipsnio nuostatų ir iš šio sprendimo 29–32 punktuose nurodytos Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog šiuo 6 straipsniu siekiamas realus atgrasomasis poveikis nereiškia, kad nuo diskriminacijos dėl lyties nukentėjusiajam asmeniui turi būti priteisti baudiniai nuostoliai, kurie viršytų tai, kas būtina realiai patirtai žalai visiškai atlyginti, ir būtų laikytini sankcija.
- 35 Šią išvadą patvirtina ir diskriminacinio atleidimo iš darbo atveju priteisto piniginio žalos atlyginimo alternatyvus pobūdis, kaip tai nurodyta šio sprendimo 32 punkte.
- 36 Kaip savo išvados 32 punkte pabrėžė generalinis advokatas, Sąjungos teisėje iš esmės nepasikeitė niekas, dėl ko šiuo klausimu Direktyvos 2006/54 18 straipsnį reikėtų aiškinti kitaip nei Direktyvos 76/207 6 straipsnį.
- 37 Todėl konstatuotina, jog, kaip ir Direktyvos 76/207 6 straipsnyje, siekiant, kad diskriminuojant dėl lyties patirta žala būtų realiai ir veiksmingai atlyginta ar kompensuota tokiu būdu, kuris atgrasytų ir būtų proporcingas patirtai žalai, Direktyvos 2006/54 18 straipsniu valstybės narės, kurios pasirenka pinigine kompensacija, įpareigojamos savo nacionalinės teisės sistemose pagal savo pačių nustatytą tvarką įtvirtinti priemonės, kuriomis remiantis nukentėjusiam asmeniui būtų priteistas visiškas patirtos žalos atlyginimas, bet šiame straipsnyje nenumatyta, kad turi būti priteisti baudiniai nuostoliai.
- 38 Beje, Direktyvos 2006/54 25 straipsnyje nurodyta, kad valstybės narės nustato taisykles dėl sankcijų, taikytinų už pagal šią direktyvą priimtų nacionalinių nuostatų pažeidimus, ir imasi visų priemonių, būtinų šių sankcijų taikymui užtikrinti. Šiame straipsnyje taip pat numatyta, kad sankcijos, kurios „gali apimti kompensacijos išmoką nukentėjusiajam“, turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomosios.
- 39 Todėl nors Direktyvos 2006/54 18 straipsnio tikslas – įpareigoti nukentėjusiam asmeniui atlyginti patirtą žalą ar jam kompensuoti, iš šios direktyvos 25 straipsnio matyti, kad juo valstybėms narėms suteikiama galimybė priimti priemonės, skirtas nubausti už diskriminaciją dėl lyties ir priteisti nukentėjusiajam kompensaciją.
- 40 Taigi Direktyvos 2006/54 25 straipsniu valstybėms narėms leidžiama numatyti baudinių nuostolių priteisimą nuo diskriminacijos dėl lyties nukentėjusiam asmeniui, bet jos neįpareigojamos to daryti.
- 41 Šios direktyvos 27 straipsnio 1 dalyje lygiai taip pat nurodyta, kad valstybės narės gali priimti arba toliau taikyti nuostatas, kurios yra palankesnės vienodo požiūrio principo apsaugai nei tos, kurios nustatytos minėtoje direktyvoje.
- 42 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Ispanijos teisėje nėra žinomas „baudinių nuostolių“ institutas.
- 43 Vadinas, nėra nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią būtų galima priteisti baudinius nuostolius nuo diskriminacijos dėl lyties nukentėjusiam asmeniui, o Direktyvos 2006/54 25 straipsnyje nenumatyta galimybė nacionaliniam teismui pačiam priteisti tokius baudinius nuostolius iš diskriminavusio asmens.
- 44 Taip pat reikia nurodyti, kad netgi darant prielaidą, kad valstybė narė nusprendžia priimti priemonės, kurios leistų priteisti diskriminuotam asmeniui baudinius nuostolius, kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi įtvirtinti kriterijus, skirtus nustatyti, kokią sankciją taikyti, kartu

laikydamosi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų (pagal analogiją žr. Sprendimo *Manfredi ir kt.*, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 92 punktą; Sprendimo *Donau Chemie ir kt.*, C-536/11, EU:C:2013:366, 25–27 punktus ir Sprendimo *Hirrmann*, C-174/12, EU:C:2013:856, 40 punktą).

- 45 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2006/54 18 straipsnis aiškintinas taip, kad siekiant realiai ir veiksmingai atlyginti ar kompensuoti diskriminuojant dėl lyties patirtą žalą tokiu būdu, kuris atgrasytų ir būtų proporcingas patirtai žalai, šiuo straipsniu valstybės narės, kurios pasirenka piniginę kompensaciją, įpareigojamos savo nacionalinėse teisinėse sistemose pagal savo pačių nustatytą tvarką įtvirtinti priemonės, kuriomis remiantis nukentėjusiam asmeniui būtų priteistas visiškas patirtos žalos atlyginimas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 46 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 18 straipsnį reikia aiškinti taip, kad siekiant realiai ir veiksmingai atlyginti ar kompensuoti diskriminuojant dėl lyties patirtą žalą tokiu būdu, kuris atgrasytų ir būtų proporcingas patirtai žalai, šiuo straipsniu valstybės narės, kurios pasirenka piniginę kompensaciją, įpareigojamos savo nacionalinėse teisinėse sistemose pagal savo pačių nustatytą tvarką įtvirtinti priemonės, kuriomis remiantis nukentėjusiam asmeniui būtų priteistas visiškas patirtos žalos atlyginimas.

Parašai.